

บ้านประสุก: วิถีไทเต็ง วิถีสันติสุข*

Baan Pra Suk: Way of Life Tai Doeng, Way of Peace

¹พระมหาณัฐ สติเวปุลโล และ ชันทอง วัฒนประดิษฐ์

¹Phramaha Nat Sativapiiio and Khantong Wattnapradith

สาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Peace Studies Program, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Thailand.

¹Corresponding Author's Email: laos2526@hotmail.com

บทคัดย่อ

“ไทเต็ง” เป็นหนึ่งในชาติพันธุ์ที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดและเก่าแก่ในจังหวัดนครราชสีมา มีอัตลักษณ์และวิถีชีวิตที่เรียบง่าย วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นยึดโยงกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมแบบเครือญาติที่เหนียวแน่น ทำให้ไทเต็งเป็นชาติพันธุ์ที่รักความสงบสันติสุข สะท้อนผ่านวัฒนธรรมประเพณีสืบต่อกันมาทั้งด้านภาษา อาหาร ความเชื่อประจำถิ่น

คำสำคัญ: วิถีสันติสุข; ไทเต็ง; สาราณียธรรม; บ้านประสุก

Abstract

Tai Doeng is the one of the most populous and oldest ethnicities in Nakhon Ratchasima. It has a unique identity and simple lifestyle. The local culture and traditions are related to beliefs in Buddhism. The strong society of kinship makes Tai Doeng a peace-loving ethnicity which reflecting through its cultural tradition such as language, food, and fundamental beliefs. The purpose of this article is to reflect on lessons learned of Tai Doeng lifestyle that present the way of peace.

Keywords: Way of Peaceful; Tai Doeng; Sārāṇiyadhamma; Ban Prasuk Community

บทนำ

เดิมจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบันเคยเป็นเมืองโบราณของอาณาจักรไทย ในอดีตตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอสูงเนิน ห่างจากตัวเมืองปัจจุบัน 31 กิโลเมตร เรียกว่า "เมืองโคราชปุระ" หรือ "โคราช" กับ "เมืองเสมา" ซึ่งทั้ง 2 เมืองเคยเจริญรุ่งเรืองในสมัยขอม ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2199 - 2231) โปรดให้สร้างเมืองใหม่ขึ้น ในพื้นที่ตัวเมืองปัจจุบัน โดยได้นำเอาชื่อ "เมืองโคราชปุระ" กับ "เมืองเสมา" มาผูกเป็นนามเมืองใหม่เรียกว่า "เมืองนครราชสีมา" แต่คนทั่วไปนิยมเรียกว่า "เมืองโคราช" ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะเมืองนครราชสีมา เป็นเมืองชั้นเอก มีเจ้าพระยาป๋น ธิราชสีมา เป็นเจ้าเมืองนครราชสีมาแรก ในสมัยรัชกาลที่ 3 เจ้าอนุวงศ์ผู้ครองเมืองเวียงจันทน์ ได้ก่อการกบฏ

*Received July 5, 2022; Revised April 28, 2023; Accepted April 30, 2023

ต่อสยาม ยกกองทัพมาตีเมืองนครราชสีมาและกวาดต้อนพลเมืองไปเป็นเชลย คุณหญิงโม (ภรรยาปลัดเมืองนครราชสีมา) ผู้รักษาเมืองได้รวบรวมกำลังชาวเมือง ทำการต่อสู้กับกองทัพของเจ้าอนุวงศ์ ที่ทุ่งสัมฤทธิ์ในพื้นที่เขตอำเภอพิมาย จนกองทัพแตกพ่าย รัชกาลที่ 3 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาคุณหญิงโมให้ดำรงฐานันดรศักดิ์เป็น "ท้าวสุรนารี" และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ในพ.ศ. 2434 (ร.ศ. 110) ได้โปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมหัวเมืองในเขตที่ราบสูงยกให้เมืองนครราชสีมาเป็นที่ว่าการมณฑลลาวกลาง (Nakhonratchasima Province, 2021) เมื่อความเจริญด้านคมนาคมเข้ามาทำให้จังหวัดนครราชสีมา ได้กลายเป็นชุมทางของภาคอีสานที่เมื่อใครจะเดินทางเข้าสู่กรุงเทพมหานครต้องผ่านจังหวัดนี้ ทำให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการโยกย้ายถิ่นทำให้จังหวัดนครราชสีมามีความหลากหลาย ทางชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทย-อีสาน, ไทย-จีน, ไทย-ยวน, ไทย-เขมร, ไทย-มอญ, ไทย-กวย, ไทย-ซิกข์, และกลุ่มไท-โคราชหรือไทแดง ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุดของจังหวัดนครราชสีมา (Committee for the Protection of Intangible Intangible Cultural Heritage Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 2011)

ชาติพันธุ์ไทแดงนั้นถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนโดยเฉพาะภาษาพูดที่บ่งบอกถึงความเป็นคนไทแดงได้ชัดเจน โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทแดงส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุดของ เมืองนครราชสีมา สันนิษฐานว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดจากการกลมกลืนทางชาติพันธุ์ระหว่างชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่พัฒนามาจากยุคก่อนประวัติศาสตร์ต่อเนื่องมาจนถึงยุคทวารวดี และขอมกับกลุ่มไทยภาคกลางที่เข้ามาอยู่ที่เมืองนครราชสีมา ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมกลายเป็นวัฒนธรรมโคราชหรือไทแดง ทั้งเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ประเพณี ภาษาและการละเล่น เช่นเพลงโคราชอันเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง (Committee for the Protection of Intangible Intangible Cultural Heritage Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 2011) ซึ่งไทโคราช หรือ ไทแดง เป็นชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้เรียกกลุ่มของตนเองซึ่งผู้คนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบัน รวมไปถึงบางอำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดลพบุรี และจังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มคนเหล่านี้ถูกจำแนกจากภาษาพูดที่เหนือ และเป็นเอกลักษณ์มีความใกล้เคียงกันซึ่งจากภาษาพูดที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษ ทำให้กลุ่มคนโคราช มักถูกเรียกจากกลุ่มอื่นๆ ว่าเป็นชาวไทแดง ไทเบ็ง หรือไทดา ซึ่งเป็นคำลงท้ายประโยคของชาวไทโคราชที่แปลว่า “บ้าง หรือ ด้วย” ทำให้กลุ่มไทโคราชจึงไม่ใช่แค่กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในโคราชเท่านั้น แต่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกจำแนกผ่านการใช้ภาษาพูดที่เป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของกลุ่ม ซึ่งพยายามสร้างขึ้นผ่านการกลืนกลายความเป็นอื่นของรัฐส่วนกลาง (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre,) จึงทำให้ชาวไทแดง มีอัตลักษณ์ทางภาษาและวิถีความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากชาติพันธุ์อื่น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะนำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทแดงผ่านการดำเนินวิถีชีวิตของชุมชนบ้านประสุข ซึ่งเป็นหนึ่งในชุมชนที่ยังคงวิถีไทแดงและมีคติความเชื่อที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือหลักสาราณียธรรมที่ทำให้ชาวไทแดง ชุมชนบ้านประสุขสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข และสามารถรักษาอัตลักษณ์วิถีไทแดงไว้มายาวนานรวมกว่า 200 ปี

การสืบสานวิถีชุมชนโบราณบ้านประสุข

ชุมชนบ้านประสุข ถือได้ว่าเป็นชุมชนโบราณที่มีการตั้งถิ่นฐานมานานไม่ต่ำกว่า 200 ปี โดยอ้างอิงจากหลักฐานการขึ้นทะเบียนของวัดเดิม อำเภอพิมาย ในปี พ.ศ. 2332 ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) เพราะในสมัยก่อนคณะสงฆ์ของวัดเก่าประสุข จะอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของวัดเดิม อำเภอพิมาย และจากคำบอกเล่าของอดีตเจ้าอาวาสวัดเก่าประสุขของค์ก่อนๆ เล่าว่าเมื่อปี พ.ศ. 2409 วัดเก่าประสุขได้มีการฝังลูกนิมิตและโบสถใหม่ที่อุโบสถหลังเก่า นี่จึงเป็นข้อมูลหนึ่งที่สามารถ

บ่งบอกได้ว่าชุมชนบ้านประสูมีการตั้งถิ่นฐานมาหลายร้อยปี (Khaophimai, 2021) เพราะเมื่อมีการตั้งชุมชน ก็ย่อมมีการสร้างวัด โรงเรียน ตามมา แต่เดิมนั้นชุมชนบ้านประสูอยู่ในพื้นที่การปกครองของอำเภอพิมาย ต่อมาเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2500 ได้แยกพื้นที่ตำบลประสูมาขึ้นกับกิ่งอำเภอชุมพวง แต่ยังขึ้นตรงกับอำเภอพิมายอยู่ จนเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2502 จึงยกฐานะจากกิ่งอำเภอชุมพวง มาเป็นอำเภอชุมพวง (Witthayaanut, 2022) และจากการสัมภาษณ์เรื่องราวที่มาของชื่อหมู่บ้านนั้น จากการเล่าสืบต่อกัน มาเป็นตำนานความเชื่อท้องถิ่น พบว่า แต่เดิมนั้นชุมชนนั้น ชื่อว่าบ้านพระซุก (ซอน) โดยมีตำนานเรื่องเล่า ว่า มีพระพุทธรูปองค์หนึ่ง ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์และมีอิทธิฤทธิ์มาก ชาวบ้านในสมัยนั้นมีความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก ใครที่มีความเดือดร้อน ก็พากันมากราบไหว้ขอพรในสิ่งที่ติๆ ก็ได้สมดังใจปรารถนา ซึ่งต่อมา พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์องค์นั้นได้หายไป ชาวบ้านจึงพากันติดตามและสืบข่าวหาว่าพระพุทธรูปองค์นั้นไปอยู่ที่ใด จึงได้ทราบว่าพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์องค์นั้นได้ไปผุดขึ้นที่บ้านพระพุท อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบัน ซึ่งต่อมาพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์องค์นั้นก็ได้สูญหายไปไม่ปรากฏว่าอยู่ ณ ที่ใด ชาวบ้านเชื่อว่า พระพุทธรูปองค์ที่สูญหายไปนั้นเป็นองค์ที่คู่กับพระพุทธรูปไม้ที่ประดิษฐานอยู่ในโบสถ์วัดเก่าประสูอยู่ทุกวันนี้ (Jodphimai, 2021)

การปกครองของบ้านประสูในอดีตจะปกครองกันเป็นหมู่คณะ (คุ้มบ้าน) โดยแบ่งการปกครอง ออกเป็น 5 คุ้มใหญ่ๆ ด้วยกันคือ 1) คุ้มบ้านโนน 2) คุ้มบ้านเก่า 3) คุ้มบ้านตะวันตก 4) คุ้มบ้านตะวันออก 5) คุ้มบ้านโนนยาง ซึ่งจะมีวัดเก่าประสูเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมของชุมชน ปัจจุบันบ้านประสู ได้แบ่งการปกครอง ตามระเบียบการการปกครองของกระทรวงมหาดไทย โดยออกเป็น 4 หมู่บ้านในพื้นที่ การดูแลของวัดเก่าประสูคือ บ้านประสู หมู่ที่ 1 บ้านยายพา-โนนแสง หมู่ที่ 5 บ้านโนนยาง หมู่ที่ 13 และ บ้านประสูชัย หมู่ที่ 19 ตามลำดับ แต่ยังคงมีวัดเป็นศูนย์กลางในการ ทำกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรม ด้านอื่นๆ อยู่ (Harita, 2021) จึงทำให้ชุมชนบ้านประสูได้รับการหล่อหลอมเกิดเป็นวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชนในมิติต่างๆ ดังนี้

1. การปลูกเรือนรวมญาติชาวไทดั้งบ้านประสู การสร้างบ้านเรือนชาวไทดั้งบ้านประสูนิยมปลูก เรือนแบบใต้ถุนสูง ฝาเรือนและพื้นเรือน นิยมใช้ไม้เต็ง ไม้รัง ฝาเรือนใช้ไม้กระดานกันตามแนวนอน มีหน้าต่าง ด้านละ 2 ช่อง ส่วนพื้นเรือน มี 3 ระดับ ตัวบ้านจะแยกเป็น 3 ส่วน หลักๆ เช่นกัน คือส่วนที่เป็นห้องนอน ห้อง โถงกลาง และห้องครัว สำหรับพื้นที่ใต้ถุนบ้านมักทำเป็นที่ทอผ้า เก็บพืชพันธุ์การเกษตร หรือทำเป็นคอก สำหรับเลี้ยงสัตว์ (Khaophimai, 2021) สาเหตุที่เรือนของชาวไทดั้งบ้านประสูมีขนาดใหญ่เพราะอาศัยอยู่ กันเป็นแบบครอบครัวใหญ่ คือ มี ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ และลูกหลาน ซึ่งจะไม่นิยมแยกออกไปสร้างเรือนใหม่ ถึงแม้จะแต่งงานแล้วก็ตาม ปัจจุบันชาวไทดั้งนิยมสร้างบ้านแบบสองชั้นหรือชั้นเดียวโดยใช้วัสดุที่ทำจาก ปูนซีเมนต์และตามสมัยนิยมมากขึ้น (Deethonglang, 2022)

2. การแต่งกายชาวไทดั้งบ้านประสู ในสมัยก่อนไทดั้งบ้านประสูนิยมทอผ้าใช้เองนิยมทอเป็น ผ้าขาวม้าและผ้าพัน (ไม่มีลวดลาย) ผู้หญิงนิยมนุ่งผ้าโจงกระเบน (ตามแบบราชสำนักอยุธยา) ซึ่งเป็นผ้าพัน ทอมือสี่เหลี่ยม เช่น สีดำ สีน้ำตาล สีกรมท่า แล้วด้วยคาดเข็มขัดเงิน เข็มขัดทอง หรือเข็มขัดนาก ส่วนเสื้อตัดเย็บ จาก ผ้าฝ้ายทอมือ เสื้อที่นิยมใช้ เรียกว่าเสื้อ "คอกระโจม" และเสื้อ "อีแปะ" มีสไบเฉียงห่มทับเสื้อหรือสวมเสื้อ แขนกระบอกห่มสไบทับเสื้อ นิยมใส่ไปวัดหรือมีงานบุญประเพณีสำคัญ ต่างๆ (Deethonglang, 2022) นิยม ตัดผมทรงดอกกระพุ่ม ไม่นิยมไว้ผมยาว ใช้เพียงแปรงเม็ดบรรจุกระป๋องทาหน้า และใช้สีผึ้งทาปากเพื่อไม่ให้ ปากแห้ง เครื่องประดับนิยมที่ทำจากทอง เงิน นาคมากกว่าเพชรพลอย และใส่ตุ้มหูที่เรียกว่าทรงดอกขจร (Sookkamnerd, 2021) ผู้ชายไทดั้งในสมัยก่อนนิยมนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลมมีผ้าขาวม้าพาดบ่า เหมือนสไบสะพายย่ามไม่สวมรองเท้า (Deethonglang, 2022) ปัจจุบันชาวไทดั้งแต่งกายตามสมัยนิยม

มากขึ้น คือผู้หญิงนิยมใส่ผ้าถุง เสื้อยืดลายลูกไม้ หรือเสื้อคอกระเช้าและเสื้อผ้าแบบสมัยนิยม ส่วนผู้ชายนิยมนุ่งกางเกงขายาวหรือขาสั้นตามแต่ความชอบ ใส่เสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ต ส่วนเด็กรุ่นใหม่ใส่เสื้อผ้าหรือทำทรงผมตามแฟชั่นสมัยนิยมเช่นกัน (Boonthang, 2021) จึงอาจกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ทางการแต่งกายแบบดั้งเดิมของชาวไทยเด็บบ้านประสูชในปัจจุบันไม่มีให้เห็นแล้ว

3. อาหารพื้นบ้านชาวไทยเด็บบ้านประสูช ชาวไทยเด็บบ้านประสูช รับประทานอาหารข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ไม่นิยมรับประทานอาหารเหนียวแบบคนลาว แต่ยังคงมีการรับประทานอาหารปลาร้าเหมือนกัน เพราะด้วย ภูมิประเทศของการตั้งชุมชนอยู่ติดแม่น้ำจึงสามารถหาปลาได้เป็นจำนวนมากแล้วนำมาถนอมอาหารในรูปแบบของการหมักโดยนำปลามาหมักด้วยเกลือสินเธาว์จนกลายเป็นปลาร้าที่มีรสชาติและความหอมเฉพาะตัว ส่วนน้ำปลาร้าที่ล้นตรงบริเวณปากไหจะนำมาบริโภคแทนน้ำปลา (Phimphan, 2022) ส่วนในสำหรับกับข้าว ของคนไทเด็ชจะต้องมีเมนูน้ำพริกปลาผง (ปลาป่น) ที่ใส่น้ำปลาร้าต้มสุกลงไป (Asaina, 2021) นอกจากนี้ยังมีเมนู “ปลาร้าสะเอื้อะ” ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ด้านอาหารของคนไทเด็ชในแถบนี้ โดยการนำปลาร้าปลาช่อนหรือปลาชนิดอื่นที่หมักไว้ในไห มาใส่จานหรือชามแล้วนำไปใส่ในหม้อที่ใส่น้ำจากนั้นปิดฝาหม้อแล้วนึ่งให้สุก (Suebkhha, 2022) ตัวอย่างอาหารพื้นบ้านชาวไทยเด็ชประเภทแกงคือ แกงมันนก, แกงหัวตาล, แกงไหลบอน, แกงขี้เหล็ก เป็นต้น สำหรับเครื่องปรุงหลักในครัวของคนไทเด็ชในสมัยก่อนจะมีเพียงเกลือ, น้ำปลาร้าต้มสุก, น้ำมันหมู, พริกป่นต่างจากสมัยปัจจุบันที่มีเครื่องปรุงรสมากมาย จนทำให้รสชาติของอาหารไทเด็ช แบบสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงไป

4. ภาษาถิ่นชาวไทยเด็บบ้านประสูช จะพูดภาษาไทยเด็ช ซึ่งเป็นภาษาพูดที่จัดอยู่ในกลุ่มตระกูลภาษาไท-กะได ซึ่งมีสำเนียงเหนือคล้ายสุโขทัย อุรุธยา หรือสุพรรณ เพราะในอดีตได้รับอิทธิพลทางภาษาและการพูดสื่อสารจากราชสำนักอุรุธยา ประกอบลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นรัฐกึ่งชนระหว่างลาวอีสานและกรุงเทพมหานครหรือภาคกลาง จึงเกิดการผสมผสานระหว่างภาษาไทยกลางกับภาษาอีสานและภาษาเขมรจนมีลักษณะทางภาษาที่เฉพาะตน ที่เรียกว่า ภาษาไทเด็ชหรือคนในท้องถิ่นจะเรียกว่า พอกะเทิน คือจะพูดภาษากลางแบบกรุงเทพมหานครก็ไม่ใช่ จะพูดลาวแบบลาวอีสานก็ไม่ใช่ (Deethonglang, 2022) ยกตัวอย่างภาษาไทยเด็ชใช้พูดสื่อสารกัน เช่น คำสรรพนามที่ใช้เรียกบุคคลที่ 2 จะใช้คำว่า แก่ และเรียกแทนตัวเองด้วยคำว่า ฉั้น คำเรียกลูกชายจะใช้คำว่า ไอนาย คำเรียกลูกสาว จะใช้คำว่า อินาง คำเรียกทิศต่างๆ ทาง เช่น ทิศเหนือ จะเรียกว่า ทิศปะตั้น ทิศใต้ จะเรียกว่า ทิศหัวนอน ทิศตะวันออก จะเรียกว่า ทิศตันนอก ทิศตะวันตกจะเรียกว่า ทิศตันตก เป็นต้น หรือมีคำพูดอื่นๆ อีกเช่น คำว่า หลุ่ม ในภาษากลาง จะเรียกว่า กะบ่อง, กะบัว, ตะลู้ก, เนิน เรียกว่าตะโมน, ถนน เรียกว่าละลา ไม่สำหรับสอยสิ่งของ เรียกว่า ไม่ชะแหนบ ลักษณะการสอยสิ่งของ เรียกว่า แหม่น เป็นต้น (Rattanachot, 2021) ปัจจุบันภาษาไทยเด็ชที่เป็นคำศัพท์ดั้งเดิม เริ่มเลือนหายไปตามกาลเวลา เพราะเด็กรุ่นใหม่นิยมพูดภาษาไทยเด็ช ที่เป็นภาษาไทยกลาง เพียงแต่ออกเสียงเป็นสำเนียงไทเด็ชเท่านั้นเอง

5. การละเล่นและดนตรีพื้นบ้านชาวไทยเด็บบ้านประสูช คนไทยเด็บบ้านประสูช มีความเป็นอยู่แบบสังคมชนบท ไม่มีความซับซ้อนในเรื่องการละเล่นหรือเครื่องดนตรี โดยนิยมใช้เครื่องดนตรีในการประกอบในพิธีกรรมงานต่างๆ เช่น งานบวช งานแต่ง งานศพ หรืองานอื่นๆ เพื่อสร้างความรื่นเริงให้กับงานบุญนั้นๆ ยกเว้นงานศพที่นิยมใช้วงปี่พาทย์พื้นบ้านในการบรรเลง ในวงนั้นจะประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีหลัก คือ ระนาดเอก ข้องวง ปี่ ระนาดทุ้ม ฉิ่ง และกลองทัด (Khaophimai, 2021) และมีวงโหรีพื้นบ้านหรือมโหรีโคราช โดยในวงมโหรีโคราช จะมีเครื่องเล่นหลักคือซอด้วง ปี่ กลอง ฉิ่ง และฉาบ โดยทำนองการเล่นนั้นจะคล้ายๆ ซอกันตรึมของอีสานใต้ หากผู้ที่มีความชำนาญหรือประสบการณ์จะสามารถแยกออกได้ว่าเป็นวงมโหรีโคราช (Phimngeon, 2021) และชาวไทยเด็บบ้านประสูช ยังนิยมการเล่นรำไทชน ซึ่งมโหรีประสงค์เป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนาน รื่นเริง และเป็นการร้องเกี้ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาว นิยมเล่นเทศกาลงานบุญประเพณี

ต่างๆ เช่น ตรุษสงกรานต์หรือเล่นในช่วงหลังการเก็บเกี่ยวข้าว และยังนิยมเล่นในงานบุญประเพณีเลี้ยงผีปู่ตาบ้าน (Sookkamnerd, 2021) โดยจะใช้โพน ฉิ่ง และฉาบ เป็นเครื่องดนตรีหลังในการให้ทำนอง แต่ปัจจุบันมีการเพิ่ม ขอด้วง เข้าไปในการให้ทำนองดนตรี ส่วนลักษณะของตัวโพนนั้น จะทำมาจากดินเผา มีรูปทรงคล้ายกลองยาว โดยจะชิงหน้าโพนด้วยหนังงูเหลือมหรือหนังวัว โดยจังหวะของการตีโพนนั้น จะใช้จังหวะที่ให้เสียงว่า ป๊ะ โทน ป๊ะ โทน ปะ โทน โทน นี่จึงเป็นที่มาของเครื่องดนตรีที่ว่า โพน ส่วนทำรำโพนนั้นไม่มีการกำหนดทำรำที่ตายตัวจะเป็นลักษณะคล้ายๆ กับการร่ำมากกว่า (Asaina, 2021)

6. วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อชาวไทดั้งบ้านประสุข

(1) ประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด ชาวไทดั้งบ้านประสุขในอดีตจะมีวิธีการทำคลอดโดยหมอตำแย คล้ายๆ กับชุมชนอื่นทั่วไป คือเมื่อมีเด็กแรกเกิดผู้ชายจะต้องเตรียมสิ่งของสำหรับการอยู่ไฟ คือเตรียมฟืน โดยใช้ไม้มะขาม 9 ท่อน ไม้ตะคอง 9 ท่อน ไม้หนามพะย่ายา 9 ท่อน ไม้กระดาน 2 แผ่น สำหรับทำร้านอยู่ไฟ ตันกล้วย หม้อดินสำหรับต้มน้ำและชุดหลุมสำหรับใช้ในการถ่านหินและเบา (Rattanachot, 2021) เมื่อเด็กคลอดออกมาจะทำการตัดสายสะดือ โดยจะนำสายสะดือไปตากไว้ให้แห้ง แล้วจะเก็บใส่ไว้ในกล่องไม้ขีดไฟแล้วเก็บรักษาไว้อย่างดี จนกว่าจะมีลูกคนที่สองหรือคนต่อไปเกิดขึ้นมา โดยจะนำสายสะดือของพี่ผู้ที่เกิดก่อนมาต้มกับน้ำแล้วนำไปให้น้องคือลูกคนถัดไปที่เกิดภายหลัง ได้ต้มน้ำต้มสายสะดือนั้นเพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้พี่น้องจะได้รักกันต่อเนื่องกลมเกลียวกัน (Sookkamnerd, 2021) ส่วนรกของเด็กแรกเกิดจะนำห่อผ้าขาวแล้วนำไปฝังไว้ที่โคนต้นไม้หรือฝังดินในบริเวณบ้าน เพราะมีความเชื่อว่าแม่ธรณีและเทวดาที่สถิตอยู่ในต้นไม้ใหญ่จะช่วยคุ้มครองรักษาเด็กให้เจริญเติบโต ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ (Deethonglang, 2022) สำหรับเด็กแรกเกิดจะใส่ไว้ในกระดังโดยการคว่ำกระดังลงแล้วเอาผ้าถุงหรือผ้าอ้อมปูรองจากนั้นเอาหนังสือและดินสอแทนหมอน ใช้หนุนศีรษะเด็ก เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้เด็ก มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด และเด็กนอนบนกระดังจะได้ไม่ตื่นกลัวไปมาจนทำให้หลังแอ่นผิดปกติ (Rattanachot, 2021) ปัจจุบันนี้การเข้าถึงระบบสาธารณสุขมีความสะดวกสบายมากขึ้น การคลอดหรือให้กำเนิดเด็กทารกจึงนิยมไปคลอดลูกที่โรงพยาบาล จึงทำให้ความเชื่อและวิธีการจัดการเกี่ยวกับการเกิดของเด็กชาวไทดั้งยุคใหม่เปลี่ยนไป

(2) ประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับการตัดจุก โขนผมไฟ ประเพณีตัดจุก โขนผมไฟของชาวไทดั้งบ้านประสุข เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน เด็กๆ ชาวไทดั้งทุกคนที่เกิดมาจะต้องผ่านพิธีการโขนผมไฟ ส่วนเด็กบางคนทีเลี้ยงยากหรือเจ็บไข้ได้ป่วยบ่อยๆ พ่อแม่ก็จะให้ไว้จุกแล้วจัดให้มีพิธีตัดจุกต่อไป ชาวไทดั้งมีความเชื่อว่าการโขนผมไฟเป็นการตัดผมแรกให้กับเด็กเพื่อความอยู่ร่มเย็นเป็นสุข ให้เด็กไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เลี้ยงง่าย ไม่ดื้อ โดยสิ่งของที่ต้องเตรียมได้แก่ ใบบัว 7 ใบ หอยขม 7 ตัว ใบคูณ 7 ใบและด้ายสายสิญจน์ 1 ม้วน โดยจะนิมนต์พระสงฆ์มาประกอบพิธีสวดเจริญพระพุทธมนต์ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เด็ก ส่วนญาติผู้ใหญ่ ปู่ย่าตายาย จะทำพิธีเวียนเทียน แวนฟ้าเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับเด็ก (Romphimai, 2021) สำหรับผมที่ตัดหรือโขนแล้ว จะนำใส่พานที่รองด้วยใบบัว ใบคูณแล้วนำไปลอยลงในแม่น้ำเปรียบเหมือนการลอยทุกข์ลอยโศก ลอยสิ่งที่ไม่ดีให้ไปกับแม่น้ำ (Deethonglang, 2022) แต่อีกความเชื่อหนึ่งของคนไทดั้งบ้านประสุขคือ การลอยผมของเด็กลงไปแม่น้ำ เพื่อเป็นการให้แม่คงคา ดูแลปกป้องคุ้มครอง รักษาเด็กคนนั้น (Rattanachot, 2021)

(3) ประเพณีบวชนาค สำหรับประเพณีการบวชของชาวไทดั้งบ้านประสุข ในอดีตจะนิยมจัดงานบวช 3 วัน คือ วันเตรียมงาน วันชุมนงาน และวันอุปสมบท สำหรับนาคต้องไปเข้านาคเพื่อเตรียมท่องคำขอบวช และฝึกเรียนรู้การวิธีรับบาตรก่อน โดยจะถือบาตรแล้วเดินต่อแถวคนท้ายสุดเพื่อรับบาตร ซึ่งญาติโยมที่ใส่บาตรก็จะรู้ว่านาคคนนี้จะเตรียมตัวบวชเป็นพระอีกใน 1-2 วัน (Romphimai, 2021) ในสมัยก่อนการแห่ชานาคนิยมให้นาคขี่ม้าเพื่อเข้าไปยังโบสถ์แต่ปัจจุบันการแห่ชานาคด้วยม้าไม่มีให้เห็นแล้ว การแต่งกายของนาค

ในสมัยก่อนจะนุ่งผ้าโสร่งที่ทอจากผ้าไหมแล้วมีผ้าเบี่ยงคาด ไม่ใช่แบบชุดนาคนปัจจุบัน สำหรับผ้าที่ให้นาค นุ่งหรือห่มจะเป็นผ้าประจำตระกูลที่เก็บไว้สำหรับให้ลูกหลานผู้ชายได้ใช้นุ่งงานบวชโดยเฉพาะ (Khaophimai, 2021) ปัจจุบันประเพณีการบวชนาคของชาวไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ตามวิถีสังคมยุคใหม่ โดยจะมีความ คล้ายคลึงกับการบวชของทางภาคกลางเน้นความสนุกสนานมีรถแห่ มีเครื่องเล่นบันเทิง และการจัดงานบวช จะนิยมจัดแบบวันเดียว

(4) ประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับงานแต่งงาน มีความคล้ายคลึงกับประเพณีการแต่งงานของทาง ภาคกลาง และมีความแตกต่างจากประเพณีคนลาวภาคอีสานจะไม่มีกรบายศรีสู่ขวัญแต่จะมีพิธีผูกข้อมือ ข้อมือแพน (Phimpan, 2022) ในสมัยก่อนหนุ่มสาวชาวไทยได้แต่งงานต้องผ่านบททดสอบจากญาติ ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวหลายขั้นตอน เช่น ฝ่ายชายต้องไปช่วยงานสวนงานไร่ ไปช่วยทำงานบ้านเช่น ตักน้ำ หรือ เท ลานบ้าน เป็นต้น หากต้องการที่จะพูดคุยกันก็ต้องขึ้นไปบนเรือนแล้วนั่งคนละมุมบ้านโดยจุดตะเกียงตั้งไว้ตรง กลางถึงจะพูดคุยและจะต้องอยู่ในสายตาของญาติผู้ใหญ่ฝ่ายผู้หญิงตลอดเวลา (Rattanachot, 2021) เมื่อตก ลงกันได้แล้วก็จะกำหนดวันแต่งงาน นิยมจัดงานแต่งในเดือนคู่ ไม่นิยมจัดงานระหว่างเข้าพรรษา เมื่อถึงวันงาน แต่งที่บ้านเจ้าสาวจะบอกกล่าวผีบรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย โดยจะบอกกล่าวทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเพื่อให้ รับรู้ว่าทั้งสองคนจะแต่งงานกันจะอยู่เป็นครอบครัวเดียวกันเรียกว่า ไม่ให้ผิดผี (Asaina, 2021) ส่วนทางฝ่าย เจ้าบ่าวจะต้องจัดเตรียมขันหมาก มีเงิน มีทอง เครื่องขันหมากต่างๆ รวมถึงมีเสื้อ ผูก (ที่นอน) และหมอนเพื่อ แห่ไปยังบ้านเจ้าสาว แล้วต้องผ่านด่านประตูเงิน ประตูทอง และประตูนาค จากนั้นจะทำพิธี ล้างเท้า ซึ่งจะมี หินที่เอาไปตองวางรองด้านบน โดยให้เจ้าบ่าวเหยียบ แล้วเจ้าสาวจะล้างเท้าให้เจ้าบ่าว ต่อจากนั้นน้องสาวของ เจ้าสาวก็จะจูมมือเจ้าบ่าวขึ้นบ้าน และเจ้าบ่าวก็จะจูมเจ้าสาวอีกที เมื่อเข้าในบ้านก็ทำพิธีมอบเจ้าสาว เจ้าบ่าว แล้วเจ้าบ่าวและเจ้าสาวก็จะมอบของไหว้แก่ญาติทั้งสองฝ่ายและก็จะทำพิธีผูกข้อมือ ข้อมือคู้บ่าวสาว (Jodphimai, 2021) ปัจจุบันประเพณีการแต่งงานของชาวไทยได้มีการรับวัฒนธรรม ทางภาคกลางมากขึ้น โดยหลังจากเสร็จพิธีมอบคู้บ่าวสาว บางคู่ก็จะทำพิธีรดน้ำสังข์ พร้อมทั้งมีการจัดเลี้ยงโต๊ะจีนให้กับแขกที่มา ร่วมงานอีกด้วย พอถึงช่วงเย็นจะมีพิธีส่งเจ้าบ่าวเข้าหอ ซึ่งฝ่ายชายจะต้องไปอยู่บ้าน ฝ่ายหญิงอย่างน้อย 3 คืน แล้วจึงสามารถแยกเรือนเป็นครอบครัวใหม่ต่อไป

(5) ประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับงานศพ ชาวไทเด่งบ้านประสุช เมื่อมีคนตายจะนิยมนำศพไปบ้าน ก่อนจะพินาศเข้าวัด ซึ่งในอดีตยังไม่มีโรงสำเร็จรูปจำหน่าย ชาวบ้านจึงต้องลงมือลงแรงช่วยกันจัดทำโรงศพ ที่ ทำจากไม้ โดยใช้แห่โยงปิดคลุมศพไว้พร้อมกับเอาไม้หนิทั้ง 4 มุม เพื่อป้องกันไม่ให้แมวคำว้างข้ามศพหรืออีก นัยเพื่อเป็นการป้องกันความอุบัติเหตุ (Jodphimai, 2021) แล้วทำพิธีอาบน้ำศพ โดยใช้น้ำร้อนต้มใส่ใบมะขาม ใบฝรั่งอาบน้ำให้ศพ โดยการอาบน้ำศพนี้จะทำกันเฉพาะลูกหลานและญาติใกล้ชิด จากนั้นจึงแต่งตัวให้กับศพ โดยหาตัวด้วยขมิ้น ผัดด้วยแป้ง หวีผม โดยจะหวีไปในทางตรงข้ามกับตอนมีชีวิตอยู่แล้วใส่เสื้อผ้า กลับ ด้านหน้าไว้ ข้างหลัง จัดทำกรวยใบตองใส่ดอกไม้ ธูป เทียน ใส่มือให้ผู้ตายแล้วนำเงินเหรียญใส่ในปากศพ จากนั้นใช้ผ้าขาวมัดตราสังศพ แล้วทำพิธีนำศพใส่โลง (Deethonglang, 2022) การร่วมบุญงานศพในอดีต ชาวไทเด่งบ้านเรือนไหนที่มีพื้น ก็จะนำพื้นที่เป็นท่อนๆ มาร่วมบุญ เพื่อนำไปทำกองฟอนไว้สำหรับเผาศพ และ บางคนก็จะร่วมบุญด้วยการนำข้าวสารใส่ขัน มีหอม มีพริก มีกระเทียม ปลาอย่าง เครื่องต่างๆ แล้วแต่ใครมีสิ่ง ไหนก็จะนำมาร่วมบุญ คนไทเด่งเรียกว่า “ช่วยงานหรือช่วยบุญ” (Khaophimai, 2021) ปัจจุบันจะไม่นิยมนำ ศพไว้ในบ้าน เว้นไว้แต่ทางวัดมีกิจกรรม เมื่อศพมาถึงวัดจะทำพิธีรดน้ำขอขมาศพ แล้วบรรจุศพใส่โลงเย็น จากนั้นก็จะตั้งศพบำเพ็ญกุศลไว้ 3 วัน 7 วัน แล้วแต่เจ้าภาพ (Romphimai, 2021) อีกธรรมเนียมหนึ่ง ที่ชาว ไทเด่งบ้านประสุชถือปฏิบัติเกี่ยวกับงานศพคือการช่วยงาน (ร่วมบุญ) คือหากเป็นคนในชุมชนเสียชีวิต จะไม่มี การบอกการ์ดเชิญทุกคนจะร่วมใจกันไปช่วยเป็นปัจจัยที่ชาวบ้านเรียกว่า “ออกค่าพระ” และ มีการจอง

เป็นเจ้าภาพกัณฑ์เทศน์ประจำวัด โดยการนิมนต์พระในแต่ละอารามที่อยู่ใกล้เคียงมารับกัณฑ์เทศน์ นี่จึงเป็นอีกหนึ่งเอกลักษณ์ของคนไท่เต๋ที่เกี่ยวกับการจัดงานศพที่ต่างจากชุมชนอื่นๆ (Khaophimai, 2021) เมื่อถึงวันประกอบพิธีฌาปนกิจศพก็จะจัดพิธีคล้ายกับงานศพทั่วไปของคนไทยภาคกลาง และปัจจุบันยังรับเอาค่านิยมของการลอยอังคารเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ โดยหลังจากเสร็จพิธีการจัดงานศพตามธรรมเนียมก็จะมีการทำบุญ 100 วัน และบรรจ้อัฐต่อไป

(6) ประเพณีแห่หลวงพ่พระไม้ ประเพณีแห่หลวงพ่พระไม้นี้ ถือเป็นประเพณีใหม่ของชุมชนไท่เต๋บ้านประสุตที่เริ่มจัดขึ้นครั้งแรกในวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ.2548 มา โดยการดำริของชาวบ้านประสุตและนายภานุ แยมศรี นายอำเภอชุมพวงในขณะนั้น ที่ได้เล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญตลอดจนถึงเพื่อเทิดทูนสักการบูชาพระพุทธรูปไม้ ซึ่งถือว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์อันเป็นศูนย์รวมจิตใจของพี่น้องชาวไท่เต๋บ้านประสุต สำหรับหลวงพ่พระไม้เป็นพระพุทธรูปที่สร้างจากไม้แกะสลัก ปางมารวิชัย โดยแบ่งออกเป็นสองส่วนคือตัวองค์พระและฐานพระ ซึ่งสามารถแยกถอดออกจากกันได้ มีลักษณะพระพักตร์และพระวรกายที่แสดงถึง สุนทรียภาพแบบศิลปะพื้นเมืองโดยรูปแบบของพุทธศิลปะเป็นศิลปะแบบล้านช้างมีลักษณะฐานปัทม์ย่อเก็จ ยกสูงแอ่นโค้งเล็กน้อยแสดงถึงลักษณะเด่นของศิลปะอยุธยาตอนปลายหรือต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จึงอาจกำหนดอายุพระพุทธรูปองค์นี้ไว้ในช่วงราวปลายพุทธศตวรรษที่ 23 ไปจนถึง ต้นพุทธศตวรรษ 24 หรือประมาณ 250-350 ปีล่วงมาแล้ว (Deethonglang, 2022) ซึ่งหลวงพ่พระไม้นี้ชาวบ้านจะนิยมเรียกว่า หลวงพ่ปากแดง ซึ่งไม่ทราบเป็นที่แน่ชัดว่าสร้างในปีที่เท่าใดและไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้สร้างถวายจากการสัมภาษณ์นายแยม บุญโณปกรณ์ อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลประสุต ได้ให้ความเห็นไว้ว่าผู้สร้างพระพุทธรูปไม้นั้นน่าจะเป็นช่างพื้นบ้านผู้เป็นบิดาของนายพรมซึ่งเป็นคนเชื้อสายเวียดนาม (ชาวบ้านเรียกว่า ตาพรมแก้ว) และดั้งเดิมมีพื้นเพเป็นคนจังหวัดนครพนมที่ได้มาสร้างโบสถ์ที่วัดบ้านวัดจันทร์ ซึ่งรูปแบบเป็นโบสถ์เป็นศิลปะสมัยอยุธยาและเชื่อว่าน่าจะดำเนินการสร้างพระพุทธรูปไม้ถวายไว้ที่วัดจันทร์ 1 องค์ และนำมาถวายที่วัดเก่าประสุต 1 องค์ ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2323 เป็นต้นมา (Boonyopagorn, 2021) โดยประเพณีแห่หลวงพ่พระไม้นี้ เมื่อถึงวันอาสาฬหบูชาของทุกปี (ก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน) จะจัดให้มีการอัญเชิญหลวงพ่พระไม้ มาแห่รอบหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้สักการบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่พี่น้องชาวบ้านประสุต (Harita, 2021)

(7) บุญเวรเลี้ยงพระ ถือเป็นอัตลักษณ์วิถีชุมชนไท่เต๋บ้านประสุตอย่างหนึ่งที่แตกต่างจากชุมชนอื่นๆ เพราะเป็นวิถีที่คนในชุมชนได้แสดงออกถึงพลังศรัทธาในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ดูแลพระภิกษุสงฆ์สามเณรภายในวัด (Khaophimai, 2021) โดยการจัดภัตตาหารเช้าและเพลถวายพระทุกวัน โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้คุ้มต่างๆ จำนวน 20 คุ้ม ในเขตพื้นที่บริการของวัดเก่าประสุตทั้ง 4 หมู่บ้าน คือบ้านประสุต หมู่ที่ 1, บ้านประสุตชัย หมู่ที่ 19, บ้านโนนยาง หมู่ที่ 13 และบ้านยายพา-สวนหม่อน-โนนแสง หมู่ที่ 5 โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันในแต่ละวัน ในการจัดภัตตาหารเช้าและเพลถวายพระภิกษุสงฆ์สามเณร ซึ่งยึดถือปฏิบัติติดต่อกันมาไม่ต่ำกว่า 60 ปี เป็นการแสดงออกถึงพลังศรัทธา ความสามัคคี ในการช่วยกันบำรุงพระพุทธศาสนา วัดวา พระสงฆ์สามเณรในชุมชน

(8) ประเพณีเลี้ยงศาลปู่ตาบ้าน พิธีกรรมการเลี้ยงผีปู่ตาบ้าน หรือที่คนไท่เต๋เรียกว่า ผีตะปูบ้าน เป็นพิธีกรรมความเชื่อที่ชาวไท่เต๋บ้านประสุตได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน โดยมีความเชื่อว่าการเลี้ยงผีปู่ตาบ้านนี้ จะช่วยปกป้องรักษา คุ้มครองคนในชุมชนให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ปราศจากอันตรายต่างๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ อันเป็นผลให้เกิดประเพณีที่เกี่ยวข้องกับผีคือประเพณีการเลี้ยงผีปู่ตา (Deethonglang, 2022) โดยจะทำพิธีเลี้ยงผีปู่ตาบ้าน ในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 และวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ตามปฏิทินทางจันทรคติของทุกปี สำหรับวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3

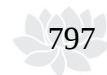
ชาวบ้านจะเรียกว่าพิธีทำบุญกลางบ้าน จะเป็นเพียงการบอกกล่าวผีตาบู่บ้าน ด้วยเครื่องเซ่นไหว้ทั่วไป ส่วนในช่วงวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 (ตรงกับช่วงเดือนพฤษภาคม) จะเป็นพิธีใหญ่ที่จะทำการบวงสรวงเซ่นไหว้ และมีการเข้าทรง ความเชื่อในเรื่องการเลี้ยงผีตาบู่บ้านนี้ ถือว่าเป็นความเชื่อ ความศรัทธา และเป็นสิ่งที่พึ่งทางใจให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะการบนบานสานกล่าวในเรื่องต่างๆ ต่อผีตาบู่บ้าน เวลาจะออกเดินทางไปทำงานนอกบ้านหรือต่างแดนหรือหากติดขัดในเรื่องใดๆ ก็จะไปจุดธูปบอกกล่าว ต่อศาลตาบู่บ้าน ใช้ช่วยเหลือในเรื่องที่ขอให้ประสบผลสำเร็จซึ่งมีคำกล่าวขอหรือบนบาน คือ “พ่อเฒ่าเอ๊ย ลูกหลานจะไปประกอบกิจการงาน จะไปทำการสิ่งใด ให้พ่อเฒ่าช่วยให้ประสบความสำเร็จ ช่วยปกป้องรักษาลูกหลานในมั่งให้มี ให้อยู่ดีมีสุขถ้าประสบผลสำเร็จลูกหลานจะเอาหัวหมู เอาไก่มาถวาย” (Rattanachot, 2021) ซึ่งการบนบานสานกล่าวต่อศาลตาบู่บ้านเปรียบเหมือนลูกหลานในบ้านบอกกล่าวต่อปู่ย่าตายายก่อนจะทำการสิ่งใดนั่นเอง

จากวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของชาวไทยดั้งเดิมที่ผู้เขียนได้นำเสนอมาแล้วนั้น ล้วนเป็นวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษของชาวไทยดั้งเดิมจากรุ่นสู่รุ่น กลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนไทยดั้งเดิมบ้านประสุข เพราะชุมชนชาวไทยดั้งเดิมบ้านประสุขตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีวัดเป็นศูนย์กลางในการอบรม บ่มเพาะ หล่อหลอม มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตและเป็นแนวทางปฏิบัติของชาวไทยดั้งเดิมบ้านประสุข โดยเฉพาะหลักสาราณียธรรมที่มีส่วนทำให้ชาวไทยดั้งเดิมบ้านประสุขอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติสุข โดยผู้เขียนจะได้นำเสนอหลักสาราณียธรรมกับวิถีสันติสุขของชาวไทยดั้งเดิมบ้านประสุขต่อไป

สาราณียธรรม

สาราณียธรรม 6 ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน 6 อย่าง ได้แก่ ความรัก การทำความเคารพ การเป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน การเป็นไปเพื่อไม่วิวาทกัน การเป็นไปเพื่อความพร้อมเพรียงกัน และการเป็นไปเพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้ มี 6 อย่าง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน (Thai Tripitakas: 11/324/321)

1. ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ตั้งเมตตาภาวกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง
2. ภิกษุมิ่วจิรกรรมประกอบด้วย ตั้งเมตตาวัจกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
3. ภิกษุมิมนักรรมประกอบ ตั้งเมตตาตามโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ต่อกัน
4. ภิกษุมิลาภใดๆ ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็น ของเล็กน้อยก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกันข้อนี้ใช้ อปฺปภีวตฺตโกสึ ก็ได้
5. ภิกษุถึงความเป็นผู้มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ ของหมู่คณะ
6. ภิกษุถึงความเป็นผู้มีทิฐิฐิงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์หรือจัดปัญหาหลักสาราณียธรรมนี้มีความหมายตามที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ธรรมเป็นเหตุ ที่ให้ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รักทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อสงเคราะห์ เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ธรรมว่านี้คือ หลักสาราณียธรรม” (Thai Tripitakas: 12/492/531)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ให้ความหมายของสาราณียธรรม 6 ว่า ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี หลักการอยู่ร่วมกัน ได้แก่

1. เมตตาภาวกรรม ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง
2. เมตตาวจีกรรม ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่ เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพแสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
3. เมตตาโมหกรรม ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน
4. สาธารณโภคี เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภค
5. สีลสามัญญตา มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ
6. ทิฐิสามัญญตา มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา

ธรรม 6 ประการนี้ มีคุณคือเป็นสาราณียะ ทำให้เป็นที่ระลึกถึง เป็นปิยกรรม ทำให้เป็นที่รัก เป็นศุภกรรม ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์ ความประสานกลมกลืน เพื่อความไม่วิวาท เพื่อความสามัคคีและเพื่อ เอกลักษณ์ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2011)

หลักสาราณียธรรมนี้ เป็นพื้นฐานปฏิบัติที่สำคัญที่ช่วยจรรโลงให้สังคมนั้นมีความน่าอยู่เกิดสันติสุขทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ เพราะหากเรา ปฏิบัติต่อกันด้วยเมตตา มีความปรารถนาดีและจริงใจเป็นที่ตั้ง ย่อมนำพาให้มีการแสดงออกต่อกันด้วย ความสุภาพ ให้เกียรติเคารพนับถือกัน พุดจาด้วยอัธยาศัยไมตรีมีความจริงใจไม่เสแสร้ง ให้เกียรติ ถ้อยทีถ้อยอาศัย สามารถตักเตือนกันได้ด้วยความหวังดี สังคมใดที่มีความเห็นต่างแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยสามารถแลกเปลี่ยนความเห็นเพื่อพัฒนาชุมชนสังคมให้เจริญก้าวหน้า เป็นสังคมที่มีความสุขสงบเป็นที่ปรารถนาของทุกฝ่าย การมีใจที่ปรารถนาดีหวังประโยชน์ให้แก่กันด้วยความจริงใจ มองเห็นความดีของทุกฝ่าย ทำให้สีหน้าการแสดงออกด้วยท่าทางหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสไร้ซึ่งความหวาดระแวงต่อกัน การแบ่งปันหรือการให้ ภายใต้พื้นฐานความชอบธรรมและไม่เลิกล่าเป็นของเล็กน้อย เมื่อได้แจกจ่ายแบ่งปันออกไปย่อมนำความสุขมาให้ทั้งต่อผู้ให้และผู้รับ อีกทั้งยังเป็นการลดความเห็นแก่ตัวพวกพ้อง พร้อมทั้งมีความประพฤติที่สุจริตดีงาม เคารพระเบียบแบบแผนของสังคมที่ตนอยู่ ไม่สร้างความเสื่อมเสียมาสู่หมู่คณะ ไม่เหลื่อมเลือกปฏิบัติและประพฤติให้เกียรติกัน เคารพในความเป็นมนุษย์รวมถึงการปรับความเห็นให้ตรงกัน คือ การเคารพรับฟังทุกฝ่าย แม้ว่าจะมีความเชื่อหรือวัฒนธรรมประเพณีบางอย่างที่แตกต่างกัน แต่เมื่อมาอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนสังคมเดียวกันแล้ว ต่างฝ่ายต่างก็มองเห็นประโยชน์หรือจุดหมายสูงสุดในทางเดียวกัน กล่าวคือ การสร้างชุมชน สังคม ให้น่าอยู่และมีความสงบเรียบร้อย สามารถพึ่งพาตนเองได้ ย่อมจะทำให้ชุมชนนั้นเมื่อประกอบกิจการใด ย่อมสำเร็จประสบผลและนำพาชุมชนให้มีสันติสุขทั้งภายนอกและภายใน

สาราณียธรรมกับวิถีสันติสุขของชาวไทยเด็บบ้านประสูติ

1. มีความรักเมตตาแสดงออกต่อกันด้วยความเคารพให้เกียรติ (กาย วาจา ใจ) ชาวไทเด็บบ้านประสูติมีวิถีความเป็นอยู่เรียบง่าย ชอบความสนุกสนาน จะเห็นได้จากการเล่นรำโทน รวมไปถึงวงมโหรีโคราช ที่เป็นเสียงบรรเลงขับกล่อมให้ชาวไทยเด็บบ้านได้ผ่อนคลาย สบายกาย สบายใจ เมื่อสารแห่งความสุขถูก

กระตุ้นด้วยเสียงเพลงมโหรี ทำให้คนไทตั้งบ้านประสูชเป็นคนอารมณ์ดี มีเมตตา พุดจาไพเราะอ่อนหวาน รวมไปถึงการส่งผ่านภูมิปัญญาทางภาษาที่ชาวไทตั้งบ้านเคยกันคือคำให้พรที่เป็นภาษาไทยตั้ง ว่า “ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข สะนุกสบาย ความเจ็บอย่าได้ความช้อย่ามี ของชั่วอย่าให้เห็นของเหม็นอย่าให้พบ ให้อยู่ดีกินดีนี้กันอย่างไหนของให้ได้ อย่างปรารถนาเดอ” คำแปล “ขอให้อยู่เย็นเป็นสุขสนุกสบาย ความเจ็บอย่าได้ ความช้อย่ามี ของชั่วอย่าให้เห็นของเหม็นอย่าได้พบ ให้อยู่ดีกินดี นึกอย่างไหน ขอให้ได้อย่างปรารถนาเด” ซึ่งเป็นกลุ่มคำที่กล่าวออกมาจากความรู้สึกที่จริงใจทำให้ผู้รับพรมีความสุข อิ่มเอิบใจ จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความรักความเมตตาทางกาย ทางวาจา และทางใจ ผ่านวิถีภาษาของชาวไทตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ (Raksaphol and Phra Rajworamethee, 2018) ว่าการปฏิบัติต่อกันด้วยเมตตาโดยมีความปรารถนาดีและจริงใจเป็นที่ตั้ง การพุดจาด้วยอัธยาศัยไมตรีมีความจริงใจไม่เสแสร้ง ย่อมนำพาให้มีการแสดงออกต่อกันด้วยความสุภาพ ให้เกียรติเคารพนับถือกันสังคมใดที่มีความเห็นต่างแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยสามารถแลกเปลี่ยนความเห็นเพื่อพัฒนาชุมชนสังคม ให้เจริญก้าวหน้า เพราะการมีใจที่ปรารถนาดีหวังประโยชน์ให้แก่กันด้วยความจริงใจ มองเห็นความดีของทุกฝ่ายทำให้สีหน้าการแสดงออกด้วยท่าทางหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสไร้ซึ่งความหวาดระแวงต่อกัน หากสังคมใดเป็นเช่นนี้ ย่อมจะเป็นสังคมที่มีแต่รอยยิ้มและเป็นสังคมที่มีพลังมีความคิดสร้างสรรค์ ตรงกับหลักเมตตาการุณยธรรม เมตตาวิจิตรธรรมและเมตตาโมกขธรรมในสาราณียธรรม 6 นั่นเอง

2. การเกื้อกูลแบบเครือญาติโดยไม่แบ่งแยก (สาธารณโภคี) ความเหนียวแน่นรวมเป็นเครือญาติของชุมชนไทตั้งนั้น สะท้อนได้จากนามสกุลที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไทตั้งบ้านประสูช ที่ลงท้ายด้วย “พิมาย” เพราะในอดีตชุมชนนี้เคยขึ้นตรงต่ออำเภอพิมาย แต่ในปัจจุบันได้แยกมาขึ้นกับอำเภอยางชุมน้อย ด้วยความเป็นชุมชนที่มีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติที่เหนียวแน่น ผ่านสายวงศ์ตระกูลเก่าแก่ของชุมชน เช่น ตระกูลสุขกำเนิด ตระกูลศรีพิมาย ตระกูลใจหทัยพิมาย ตระกูลเก่าพิมาย และตระกูลจอตพิมาย ซึ่งถือเป็นตระกูลใหญ่ของชุมชน ที่มีการเกี่ยวดองเป็นพี่น้องกัน ทำให้คนในชุมชนรักกันฉันท์เครือญาติ เวลาที่ในชุมชนมีงานบุญต่างๆ จะไม่ต้องมีการบอกการัดเชิญ โดยเฉพาะงานศพที่วิถีชาวไทตั้งบ้านประสูช ปฏิบัติเป็นประจำคือ การช่วยค่าพระและค่าภัตเทศน์ประจำวัด ถือเป็นการแสดงความมีน้ำใจเกื้อกูลต่อเจ้าภาพ อีกส่วนหนึ่งยังเห็นได้จากการช่วยเหลือสงเคราะห์ห่อนุเคราะห์กันไม่ว่าจะเป็นร่วมใจลงแรงช่วยกันเกี่ยวข้าว ขนข้าว แบ่งปันอาหาร การกิน โดยเฉพาะวิถีการนั่งกินข้าวล้อมวงเป็นคุ่มๆ ของคนในระแวกนั้น ซึ่งถือว่าเป็นวิถีที่คนไทตั้งบ้านประสูชได้ปฏิบัติจนชินตา แยกไปใครมาก็มักจะได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี และสิ่งที่สะท้อนถึงความมีจิตสาธารณะที่เด่นชัด คือการร่วมแรงช่วยกันเวลาที่มีงานบุญทั้งการช่วยกันจัดเตรียมสถานที่ และเก็บสถานที่ โดยที่เจ้าภาพหรือเจ้าของงานแทบจะไม่ต้องทำอะไรเลย เพราะทุกคนต่างรู้หน้าที่ ว่าใครจะกางเต็นท์ ใครจะหุงข้าวกระหะ ใครจะล้างจาน หรือช่วยงานในครัว สิ่งต่างๆ เพราะสาธารณโภคีนั้นคือการไม่หวงสิ่งของ ได้ของสิ่งใดมาโดยชอบธรรมก็แบ่งปันกัน แม้เป็นของเล็กน้อยก็ยินดีแจกจ่ายให้กับทุกคนได้มีส่วนร่วมใช้บริโภคทั่วกัน รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ต่อกันด้วยความชอบธรรม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามอัตภาพ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันอยู่เสมอตามโอกาสอันควร (Kalyanamitra, 2017) สิ่งเหล่านี้จึงเป็นการสะท้อนถึงความเป็นจิตอาสาหรือจิตสาธารณะของคนในชุมชนไทตั้งบ้านประสูช โดยมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติเป็นบ้ำหลอมให้คนไทตั้งบ้านประสูชเป็นผู้มีจิตสาธารณะช่วยแบ่งปัน ทั้งแก่คนในชุมชนและคนนอกชุมชน ทำให้เป็นที่รักที่พอใจของคนทั้งหลาย

3. มีข้อปฏิบัติชุมชนที่ยึดโยงกับความประพฤติดุจจริตติงาม (ศีลสามัญญตา) ชาวไทตั้งบ้านประสูชมีข้อปฏิบัติชุมชนที่เกิดจากจิตสำนึกร่วมของคนในชุมชน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน โดยสะท้อนผ่าน “งานบุญปลอดเหล้า” ที่ทุกครั้งเมื่อชุมชนจัดกิจกรรมงานบุญไม่ว่าจะเป็นบุญบวชนาค งานแต่งงาน งานศพ หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นบุญเป็นกุศล เช่น ประเพณีเทศน์มหาชาติ ประเพณีลอยกระทง

ประเพณีแห่หลวงพ่อพระแม่ คนในชุมชนจะมีจิตสำนึกร่วมกันหรือทราบกันโดยไม่ต้องบอกกล่าวหรือห้าม นั่นคือจะไม่มีการเลี้ยงเหล้า สุรา ยาเสพติดหรือของมีเงินมา ในงานบุญ และก็จะไม่มีการตำหนิหรือว่ากล่าว เจ้าภาพ ว่าทำไมไม่เลี้ยงสุรามา ซึ่งแนวความคิดนี้ เกิดจากจิตสำนึกและกติการ่วมกันของคนในชุมชน โดยมีใช่เป็นการบังคับ หรือถูกสั่งการจากหน่วยงานรัฐ วิถีของชุมชนไท่เต็งในเรืองงานบุญปลอดเหล้า จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความมีศีลเสมอกัน อีกประการหนึ่งชาวไท่เต็งบ้านประสุข ให้การสังวรระวังในเรื่องของการคบซู้ ผิดลูกผิดเมียคนอื่น เพราะถือเป็นบรรทัดฐานของชุมชนที่หากใครประพฤติผิดลูกผิดเมียคนอื่น จะโดนคนในชุมชนพูดตีดนินทา รวมไปถึงไม่คบค้าสมาคมด้วยกับบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดีเช่นนั้น เพราะชุมชนมีกฎกติกาที่เกิดจากจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมรวมกันทางศีลธรรมอันจักนำไปสู่ความประพฤติที่ดีงามของคนในชุมชน ซึ่งการมีศีลบริสุทธิ์เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆ อย่างเดียวกัน อย่างเคร่งครัด เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่ก้าวร้าวหน้าทิ่มกัน ไม่อ้าอำนาจ ของตนข่มเหงรังแกผู้อื่น ไม่ถืออภิสิทธิ์ใดๆ ทั้งปวง มีความเคารพต่อกฎหมาย ระเบียบวินัยของชุมชน มีความเกรงอกเกรงใจและให้เกียรติต่อกัน ไม่ทำกระทำการล่วงละเมิดสิทธิอันเป็นของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดๆ (Sumetho and Kongsab, 2016) ทำให้คนในชุมชนไท่เต็งบ้านประสุข ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขร่มเย็น

4. การดำรงวัฒนธรรมถิ่นเป็นฐานสืบทอดให้ลูกหลาน (ทฤษฎีสัมมัญญาตา) นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชุมชนไท่เต็งบ้านประสุข ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นปู่ตายาย เกิดเป็นวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตที่ดีงาม ทำให้คนในชุมชนและเยาวชนรุ่นหลังเกิดความภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ไท่เต็งบ้านประสุข โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของการทำกิจกรรมในชุมชน และมีส่วนช่วยเหลือหลอมให้คน ในชุมชนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีความเคารพพระสงฆ์ โดยจะเห็นได้จากวิถีการตักบาตรในตอนเช้าที่จะมีคนในชุมชนยืนรอใส่บาตร จดละ 5-10 ตามแต่ละคุ้มบ้านที่พระสงฆ์เดินผ่าน ทำให้เห็นถึงความพร้อมเพียงของคนในชุมชน รวมถึงการจัดเวรเลี้ยงพระ ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่คนในชุมชนเห็นตรงกันและเห็นร่วมกัน เพื่อช่วยกันทำนุบำรุงดูแลพระสงฆ์สามเณร โดยการจัดภัตตาหารไปถวายทั้งเช้าและเพล ซึ่งเป็นการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคุ้มบ้าน และคนในชุมชนยังให้ความเคารพในผู้อาวุโส ผู้หลักผู้ใหญ่ ปู่ตายายในชุมชน เห็นได้ว่าบ้านประสุขเป็นชุมชนที่มีความเห็นถูกต้องร่วมกันของตามหลักทฤษฎีสัมมัญญาตา คือมีความเสมอภาคกันทางความคิดและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ปรับความคิดความเห็นให้มีเหตุผลถูกต้องเหมือนกับผู้อื่น และหมู่คณะภายใต้เหตุและผลในทางที่ดีงาม พร้อมกับเคารพเหตุผล ยึดหลักความดีงามเป็นอุดมคติอย่างสม่ำเสมอ (Sutthisang, 2012) มีทฤษฎีดีงามเสมอกันเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา

สรุป

จากวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของชาวไท่เต็งที่ผู้เขียนได้นำเสนอมาแล้วนั้น ล้วนเป็นวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษของชาวไท่เต็งจากรุ่นสู่รุ่น กลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนไท่เต็งบ้านประสุข เพราะชุมชนชาวไท่เต็งบ้านประสุขตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีวัดเป็นศูนย์กลางในการอบรม บ่มเพาะ หล่อหลอม มีหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เป็นกรอบในการดำเนินชีวิตและเป็นแนวทางปฏิบัติ คือหลักสาราณียธรรม คือ 1.การดำรงวัฒนธรรมถิ่นเป็นฐานสืบทอดให้ลูกหลาน (ทฤษฎีสัมมัญญาตา) 2. มีข้อปฏิบัติชุมชนที่ยึดโยงกับความประพฤติสุจริตดีงาม (ศีลสัมมัญญาตา) 3. การเกื้อกูลแบบเครือญาติโดยไม่แบ่งแยก (สาธารณโภคิ) 4. มีความรักเมตตาแสดงออกต่อกันด้วยความเคารพให้เกียรติ (กาย วาจา ใจ) ที่มีส่วนสำคัญทำให้ชาวไท่เต็งบ้านประสุขอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติสุข

ดังนั้นแล้วชุมชนไทเต้งบ้านประสุกจึงถือได้ว่าเป็นชุมชนต้นแบบให้กับหลายๆ ชุมชน ที่จะได้มาศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของชาติพันธุ์ไทเต้ง เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทกับชุมชนของตนเอง

References

- Asaina, J. (2021). Tai Doeng Ethnicity Expert. *Interview*. September, 24.
- Boonyopagorn, Y. (2021). Mayor Subdistrict Administration Organization of Prasuk. *Interview*. October, 25.
- Committee for the Protection of Intangible Cultural Heritage Nakhon Ratchasima Rajabhat University, (2011). *Khorat Folksong Glorify No.1*. Nakhon Ratchasima: Nakhon Ratchasima Rajabhat University.
- Deethonglang, T. (2022). Tai Doeng Ethnicity Expert. *Interview*. January, 13.
- Harita, T. (2021). Village Headman of Prasuk. *Interview*. October, 23.
- Jodphimai, T. (2021). Tai Doeng Ethnicity Expert. *Interview*. September, 24.
- Kalyanamitra, (2017). *Sārāṇīyadhamma 6 (6 Ways to Create Unity)*. Retrieved June 05, 2022, from https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=15409
- Khaophimai, CH. (2021). Tai Doeng Ethnicity Expert. *Interview*. September, 24.
- Khaophimai, M. (2021). Advisory Level Teachers of Chumphuangsuksa School. *Interview*. October, 24.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Nakhonratchasimaprovince, (2021). *History of the Province*. Retrieved June 20, 2021, from https://www2.nakhonratchasima.go.th/content/history_office
- Rattanachot, L. (2021). Tai Doeng Ethnicity Expert. *Interview*. October, 23.
- Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto). (2011). *Dictionary of Buddhism*. (34th ed.). Nonthaburi: S. R. Printing Massproducts Company Limited.
- Phimpan, S. (2022). Tai Doeng Ethnicity Expert and Deputy Director of Art and Culture Center of Nakhon Ratchasima Rajabhat University. *Interview*. January, 19.
- Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre. (2019). *Ethnic Groups*. Retrieved June 20, 2021, from <https://www.sac.or.th/databases/ethnic-groups/ethnicGroups/75>
- Raksaphol, S. (2015). *Wat Prayurawongsawas-Warawihan's Role in Promoting Multicultural of Tourism Community Based on Buddhist Peaceful Means*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Raksaphol, S., & PhraRajworamethee. (2018). Wat Prayurawongsawas-Warawihan's Role in Promoting Multicultural of Tourism Community Based on Buddhist Peaceful Mean. *Journal of MCU Peace Studies*, 4 (Special Issue), 119-139.
- Rattanachot, S. (2021). Tai Doeng Ethnicity Expert. *Interview*. October, 23.
- Romphimai, P. (2021). Tai Doeng Ethnicity Expert. *Interview*. November, 20.

- Sutthisang, N. (2012). *Relationships between Saraniyadhama VI and Leader Roles of Managers in Organizations*. Bangkok: King Mongkut's University of Technology North Bangkok.
- Sumetho, P., Kongsub, P., (2016). *Sārāṇīyadhamma: Dharma Principles in Conflict Resolution in Thai Society*. *Journal of Research for Development Social and Community Rajabhat Mahasarakham University*, 3(1), 21-29.
- Sookkamnerd, B. (2021). Tai Doeng Ethnicity Expert. *Interview*. October, 23.
- Witthayaanumat, D. (2022). District Chief of Chumpuang. *Interview*. January, 16.
- Boonthang, P. (2021). Tai Doeng Youth. *Interview*. October, 23.